

EL SENTIT DE LES FACULTATS DE BELLES ARTS

Adrià Harillo Pla

Al llarg de tota la història de l'art es troba comunament acceptat que, malgrat les diferències existents en funció de la ubicació geogràfica, al llarg dels segles XVI, XVII i XVIII, la categoria d'art va patir transformacions molt significatives.¹ Un dels canvis més importants va tenir lloc amb la distanciació de l'artesania per tal d'esdevenir una nova categoria, de fer-se autònoma d'aquella. Entre les moltes causes i conseqüències (seria un error pensar que la variació va tenir lloc només en un sentit), el rol assignat a l'artista va esdevenir també nou per tal d'abandonar la seva funció com a reproductor de normes per passar a ser comprès com un geni o esperit creatiu.² D'aquesta manera, l'art va començar el seu procés autònom que va derivar en les posteriors avantguardes i l'art contemporani i actual. Tot i això, persisteix en l'actualitat un element un tant anacrònic com és l'existència (i encara creació) en la gran majoria d'universitats d'arreu del món d'una Facultat de Belles Arts.

Des de l'etapa de les Avantguardes artístiques, l'art ja no és suficient amb la producció de l'artista per tenir art. En

l'actualitat, hi ha la necessitat de tota una sèrie de discursos externs a la figura de l'artista (i interns al món de l'art) que converteixin la seva producció en art.³ Des d'una màxima pretensió d'honestat, ha de dir-se que certament la categoria de "Belles Arts" encara engloba formats que en els temps actuals són considerats art com, per exemple, el cinema, la pintura, l'escultura, etcètera. Aquestes formes artístiques, però, no deixen de trobar-se en una conjectura poc ferma degut als canvis soferts tant en la manera de definir com de produir una escultura artística, una pintura artística o una pel·lícula de la mateixa naturalesa i és que res a veure té una escultura de fa escassos trenta o vint anys amb una d'actual. De fet, fins i tot en l'actualitat produir exactament el mateix pot ser considerat art en uns casos i una còpia o plagiat en d'altres.⁴

1 SHINER, L. (2014). La invenció del arte: una historia cultural. Barcelona: Paidós.

2 És cert que els grans noms de la història de l'art tenien una certa llibertat creativa, però molt més relativa del que en l'actualitat és generalment pensat. Treballaven per encàrrec, i això era una limitació. No obstant, lògicament disposaven de la llibertat esmentada en tant que eren els millors en el seu gremi, i en conseqüència, allò que realitzaven no tenia comparació.

3 Degut a l'extensió, no podem endinsar-nos en detall en les diferents teories de l'art o posicions concretes, però sí que podem afirmar que aquesta noció és compartida entre moltes disciplines: filòsofs com Danto i Dickie, sociòlegs com Howard Becker, propis artistes i historiadors de l'art qui, al cap i a la fi, quan accedeixen a considerar una peça com a històricament important, accepten de retruc les raons que la converteixen en tal.

4 L'exemple de les "Brillo Box" n'és el més representatiu. Les originals d'Steve Harvey eren considerades un mer disseny, les de Warhol art, les de Mike Bidlo art i, qualsevol altra realitzada exactament igual, còpia. DANTO, A. C. (1998). Beyond the Brillo box: the visual arts in post-historical perspective. Berkeley: University of California Press. BOZAL, V. (1997). Historia de las ideas estéticas. Madrid: Historia 16. p. 82. VILAR I ROCA, G. (2005). Las razones del arte. Boadilla del Monte: A. Machado Libros.

En un context històrico-artístic en el qual el rol de les acadèmies i de la repetició de normes tècniques ha quedat clarament allunyat de les actuals pràctiques artístiques que formen part de la majoria de subhastes, galeries d'art o museus no deixa de ser un tant xocant que per tal d'obtenir el títol oficial d'artista s'hagin de destinar una gran quantitat d'hores en formació i, en última instància, passar per la l'aprovació d'un expert en la matèria com podria ser el catedràtic de la universitat i l'assignatura en concret.⁵ Malgrat que l'autor d'aquest article és francament crític amb el concepte de democratització de l'art en considerar que en moltes ocasions ha estat mal interpretat o erròniament aplicat, aquesta actual dinàmica de les Facultats de Belles Arts sembla plenament contradictòria amb aquesta situació i acumulació de coneixements en el qual es troben diferents disciplines acadèmiques en torn a l'objecte d'interès. Les pràctiques estètiques, especialment aquelles que segueixen lligades al concepte d'utilitat -una utilitat que limita l'ús de materials, de formes...- actualment tenen la seva representació en la categoria de disseny i, moltes universitats, tenen també formació en aquest camp. Ara bé, mantenir les Facultats de Belles Arts en funcionament i atorgant títols oficials i reconeguts per un Estat implica un anacronisme tant important com és el no respecte de l'autonomia de l'artista.

Aquesta afirmació no està realitzada amb la intenció d'emetre un judici de valors en relació a si l'art actual és qualitativament millor o pitjor que el produït sota unes condicions de formació, repetició i avaluació d'experts. Senzillament pretén mostrar una situació d'incoherència entre diferents disciplines acadèmiques entre les quals es troba la Filosofia, la Sociologia o la Història de l'art.

En tant que ja s'estudia disseny, història de l'art, etc. i que, en l'actualitat, l'art no es troba considerat ni reconegut com allò que s'ensenya a les Facultat de Belles Arts, el seu manteniment implica una situació comparable a mantenir una facultat de ciència on s'utilitzessin termes i conceptes com el d'èter i altres conceptes ja desmentits.

És rotundament cert que, fruit de les particularitats i la indefinició de l'art, no es pot dir que l'art sigui falsable. Per tant, un paradigma artístic superat difícilment serà perillós d'ensenyar com sí que ocorre en les ciències, però per això ja hi ha les altres disciplines esmentades, per aquells qui desitgin desenvolupar i aprendre a treballar amb la categoria del "bell" o "estètic", categories eminentment filosòfiques.

⁵ El fet de que en l'actualitat encara hi hagi art figuratiu, realista o hiperrealista no fa que aquest sigui actualment majoritari en termes quantitius.

En l'actualitat les Facultats de Belles Arts són un reducte d'allò que era entès com art però, en l'actualitat, tenen un rol que dista molt de tota la teoria vinculada a l'art avui. Fóra bo que totes les disciplines amb interessos humanístics comuns aprenguessin a remar en el mateix sentit. Només així l'home es mantindrà en el procés que el fa home: el del saber.

